

УЗЛАВ
УТРОНИКОМ
И
СУБОТОМ
РЕДИШТВО И АДМИНИ-
СТРАЦИЈА Неговаца Бр. 1
ЦЕТЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
РОКПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ
ТЕЛЕФОН УРЕДИШТВА
БРОЈ 64
ПРЕТПЛАТА:
МЈЕСЕЧНО ЛН. 8.—
ПОСЕЛНИ БРОЈ ЛН. 1.—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

РОЂЕНДАН Њ. В. КРАЉА И ЦАРА ИТАЛИЈЕ

Управо сутра навршава се 73 година од дана када се Краљ и Цар Виктор Емануел III родио у напулском двору. Своје прво и најплодније образовање примио је од своје узвишене родитељице Маргерите, јединствене и снажне жене, мајке у правом смислу ријечи, и прије краљеве својета дома него ли једног великог народа. Тек што је навршио 11 година, догао се Принц Виктор већ сматрати зрелим да се посвети оним стројим наукама, које су у традицији Савојског дома; и док се Његова војска спрема повјерила брзи генералштабног пуковника Енђио Озю, докле се за Његово књижевно образовање старао сенатор Луиџи Моранди, учени човек и славни професор.

1894 године уписао се Он у Војну академију у Модени, из које је напустио 3 децембра 1896 године са чином пјенајдијског потпоручника. Након што је прошао кроз све претходне чинове, промакнул је 1890 године за пуковника, па је преузео заповједништво над пјенајдијским пуком у Напуљу; 1892 године примио је, у чину бригадног генерала, заповједништво над бригадом „Комао“; 1894 године, промакнул за дивизијског генерала, постао је заповједник дивизије „Фиренце“, па је 1897 године прешао на заповједника 10 напулског армијског корпуса.

24 октобра 1896 године ступио је у брак са Јеленом Петровић-Његовић, кћерком црногорског краља Николе I. Ко би мислио да је тај брак био обичан резултат дипломатских преговора, као што се често догађа у свим дворовима, погрешили би, јер су код Савојског Принца превагнула искључиво права срца над свим другим. Он је узео Јелену због Њене природне везичине осјећања, због духовног схватања свих људских болова, због једноставности живота, због вичне сигурне моралне чистоте и физичког здравља, а свачако и због ријетке франциске лепоте те прецизне младе принцезе.

Како је Он дошао на престо? То је и сувише добро позната ствар, а да би се на то требало обртати са много ријечи: 29 јула

1900 године изгубила је Италија у Монци свог пјекенигтог владара Умберта I Савојског. Принц Виктор примио је ту вјест 31 истог мјесеца док се налазио са Јеленом на броду, повешен према Сјеверном Ороу; стога је Габријеле Д'Ануцио у једној сјајној пјесми назвао новог владара „Оним који је био краљ мора“. Виктор Емануел III стигао је у Монцу 1 августа, и ту је — сломене душе али мирног и ведрог духа — објавио народу свој први проглас, који се овако завршава: „Слава је мог великог дједо што је дао Италијанима јединство и независност, а мог родитеља што их је љубоморно сачувао. Половина мог краљевања обухваћена је овим непагодивим уломењем. Нека ми тако поклоне Бог и нека ми олашава народна љубав да могу посетити сву краљевску бригу добијену над слободом и одбрани Монархије, које су обавијеле неразвијеним веама повезане са највишим интересима Отаџбине“.

Са таквим жељама и обећањима отпочео је своје краљевање Краљ-војник Виктор Емануел III; све оно што се догодило доцније, за 45 година владања, само је развило овај заиста краљевских намера.

Сенатор Моранди ставио је као педагошку базу њему повјереног краљевског младина сљидећу максиму Св. Карла Боромејског: „Не постоји праведне надмоћности човјека над човјеком сем у његовој одлици“. И владавина Виктора Емануела III била је заиста владавина праведне надмоћности, јер се односила само на службу Отаџбини и Његовом народу; у миру и нарочито у рату!

Др. Пјетрo Миралиo

Нерасположење сјеверо-америчког народа према рату

Вјести до сада објављене у сјеверноамеричким листовима нијесу успјеле да дају јаснију слику о расположењу сјеверноамеричког народа према рату, него што је у ствари чланак кога је објавио Холкинс, Рузвелтов представник. Писац чланка претпоставља да сјеверноамерички народ треба да се изложи на немала ускраћивања. Он је саставио списак оснивних ствари којима се требају одрећи. У погледу помњакња радних руку изјавио је Холкинс да би требало уопустити и жене. Писац чланка приједлаже да ни један човјек ни жена не би смијели да дозволе да ико изведе ради од њих. Коментаршујући проблем инфлације, он је истакао потребу максималног ограничења трошкова пребјегавајући обавезној штедњи као и новим порезима. Он је дошао докле да је изјавио да се треба обавезно снабдјавати дозволом за путовање, телефон и телеграф, што ће бити дозвољено док се докаже крајња потреба. Сваки пјелу, сваки универзитет, требали би да буду претворени у центре војне обуке. Холкинс је завршио позивајући сјеверноамерички народ да се подвргне потреби ограничавања роде је о наводно најрађију и виду да су руски губници већ и до сада ограничили као и да ће потребе Русије у овоме рату бити јако велике.

ФИРЕРОВ ГОВОР

„Њемачки стваралачки дух није остао непокретан“

— рекао је г. Хитлер у вези са данашњим ратом —

У прошлу недељу — 8 новембра — одржана је у Минхену редовна годишња спомен прослава посебна жртава национал-социјалистичког покрета. Свеучасно је одржана у историјској дворани. Фирер је одржао значајни говор.

Говорећи о циновској борби која се води већ три године, рекао је да је Њемачка у међувремену извојевала многобројне победе без премца у историји. Надаље је потврдио на то да је у прошлости пружио мирољубиву руку противницима. Посље последње понуде, која је такође била одбијена, била је та ствар за мене да увјек ликвидирана. Сваки шедлог мира тумачио се као знак слабости. Нема никакве могућности за компромис; борба ће се водити све до триумфалног завршетка.

Споменути британску офанзиву у Египту рекао је Фирер: „Зар Британци нијесу већ напредовали у пустињи, да би се доцније опет вратили назад? Важно је да се извојују пресудни успјеси, а ове успјехе имаћемо ми“.

Затим је изјавио да цијели ъемачки народ има разлога за повјерење. Зима не може да претставља никакву опасност. Све је уређено да се одупре свакој евентуалности. Из змиског искушења прошле године изашла је ъемачка војска јако јако. Фирер је потврдио на знаменито Черчилову изјаву дату у мими 1939 године, тј. да се „подморничка опасност може сматрати отклоненом. Фирер је напоио да се у оно вријеме само један невјатан дио подводне флоте напаљиво у погону. Главни дио је чекао у ба-

зама, да се заврши обука посада. До јуна је потопљено 20 милиона тона непријатељског бродовља. У међувремену Њемачка гради све боље оружје. Хитлер је напоио да се током овако циновске борбе не може тражити да се успјеси постижувају серијски.

Говорећи о Рузвелтовом нападу на француску Сјеверну Африку, примијетио је да је претседник Сједињених Држава мотивисао свој поступак тврдама да брани тај териториј од Италије и Њемачке. Затим је напоио да у тако циновској борби као што е ова која сада водимо и непријатељ може постићи неке успјехе. Оно што имамо то никоме неће успјети да нам одузме. Похвално је све оно који се боре у раме са Њемцима против заносљивог непријатеља, а у првом реду италијанске војнике. Изјавио је да ће велика богатства осјетити на истоку од стране Ослоине бити како треба искоришћена и претстављају богатства европског континента. Рекао је да ће крај овога рата доијети са собом сном власти злата и класа, које е на њему заснивала своју сопствену власт, и које су изазвале овај сукоб. Енглези могу бити сигурни — доадо је Фирер — да сам забљихио све бомбе што су пале на ъемачки териториј. О томе ће се увјерити у подесном часу. Сјетиће се такође и да ъемачки проналазачки дух није остао непокретан. На крају је изразио вјеру у исход борбе, која ће бити крунисана ослобођењем свих европских народа од угњетавачког англосаског система.

128 англоамеричких подморница потопљено од Јапанаца током овога рата

Укупан број англоамеричких губитака у подморничка претрпљених током садашњег рата против Јапана износи 89. Других 39 подморница тешко је оштећено. Ради се укупно о 128 подморница изабачених из строја. Од почетка рата потопљен је 391 сјеверноамерички трговачки брод од укупно 2.200.000 тона, у овај број урчуната су потапањена објављена последњим јапанским комуниоком. Већина потопљених подморница, око 60, припадала је Американима. У тојкимским круговима опажа се да је на тај начин знатно смањена могућност америчких подморница да воде терички рат. Четири броди који Јапан сжеке око вода Источне Азије омогућује све више операције америчких подморница.

Операције у Кини

Једно саопштење чунгињске владе претвђује да су многобројне јапанске колоне извршиле напад на предно западно од Ханчауа на сјеверној обали ријеке Јангсе. У току су жестоке борбе између кинеских и јапанских трупа. На многобројним тачкама индијско-бирманске границе дошло је до бројних сукоба између јапанских и британских снага. Пролори јапанских одреда дуж јужне обале Кингтонга урчунувају британски одбрамбени систем у јужном сектору индијског фронта.

Акција на Пацифику

Настављају се операције у јужноме Пацифику. Јапанци кругови Токија се уздржавају од давања последњих извјештаја, примијетију да ће Главни стан империјалних снага дати своје комуникае када то буде нашла за сходно.

Сјеверноамеричко министарство морнарице признаје да је положај америчких трупа на Гуадалканалу отечан услед тешкоће снабдјевања. Услед тога америчке трупе не могу да врше ону активност која би била потребна. Ово признање потврђује јапанско поморску превласт на југозападном Пацифику.

Јапански командант Хиране, главник јапанске морнарице, дао је неколико изјава у вези са другом великим јапанском побједом у поморској битњи јужно од Саломонских острва. Он је рекао да се ова битка мора сматрати пацифичким Ватерлоом. Сјеверноамеричка морнарица претрпела је тазав пораз да Сједињене Државе неће више бити у стању развити противнапад у Пацифику против Јапана.

ИЗ УРЕДИШТВА

У идућем броју нашега листа доијетићемо извјештај о посјети Њ. Е. Гузекера Колашкину.

УКАЗИВАЊЕ НА НЕДОСТАТКЕ

Мада се до свршетка рата не може са сигурношћу рачунати на реформе нашег народног и јавног живота, ипак је потребно за ово вријеме, које нас одваја од дана мира, који нестрљиво очекује цијело окрвављено човјечанство, развишати о нашим садашњим недостацима и о онемо шта треба учинити да се поправи наше опште стање.

У више наврата освртали смо се на наш школски систем, узбуђени да он није одговарао и ни сад не одговара народним потребама. Наше школство се одликује претјераном учишћу која пружају опште, нестручно образовање. У нашој покрајини само прије рата, па ево и сад, имали велики број гимназија, којима је уосталом врло добро посвећених, које су сваке године лифировале доуменом универзитетима анатан број студената. Док су гимназије биле обилно заступљене, дотле су стручне школе биле у великом заостатку, а оних стручних школа које су највише биле за наше село — пољопривредне школе никак, осимне више — готово није ни било. О државној корисних пољопривредних тежача и да не говоримо. Оно од чега народ живи било је занемарено. То је смањило за питање наше врсте, недостојно да се њиме бавимо.

Кад последица рата грану нове прилике, мораће се о томе преуређењу нашег школства обилно повести рачуна, тако да наша покрајина добије естребан број стручних школа, и то оногог тина и врсте који су њој, с обзиром на њену привредно-социјалну структуру и с обзиром на општи план наше народне заједнице, најпотребније.

Но, какав је да је, наш школски систем био је, комотио се може рећи, изнутра разједен, проточан. Настава у таквим школама није одговарала нашим потребама и приликама. Велики број предмета, велики број часова, убијали су стваралачке способности код ученика, замарајући и отерђивајући њихов дух, и поред тога што се практичном раду није могла поштити скоро никаква пажња. У гимназијама су се учила два жива страна језика — француски и њемачки — ричеји су бубале напамет и то апстрактни израз, а ричејима корисним за свакодневну употребу није се поклањала пажња; практичним вјештањима, конверзацијама и т. д. није се посвећивало никакво времена. И зато није чудно што су наши људи завршавајући гимназију, положивши на материји који од поменутих језика са врло-добра или одлично оцјенили, а да се при сусрету са стварима није могли најмање споразумјети у обичним стварима свакодневне живота, нити, пак, да се могу служити научном литературом на дотичном језику.

За осам година, колико траје учење у гимназији, могао је сваки ученик, само да је радио и да је систем учења био практичан, научити по један страни језик, ако не да га потпуно говори, оно бар да се зна споразумјети у свакодневним животним потребама и да се на њему може служити литературом која одговара учениковој струци. *Интелектуални који заврши гимназију или факултет, а не зна неки од језика културних народа, не сматрају да се сматрају интелектуалци у својој земљи.* Дотле није још да се омакне казати да је данас је мичењање међу народима живо и потреба да се људи споразумјетије је већа него икад прије, а да не говоримо о томе да се тешко може радити на ма којој науци ако се не зна бар један од културних језика.

Док су се занемаривали страни језици, дотле није добро прошли ни национални предмети, народни језик и народна историја. Томе је умионог крива комунистичка пропаганда по нашим школама, која није имала никаквих обзира ни према коме и ни према чему, само да се постигне погубни циљ. Помајући се да се омакне казати да што је више дисали у духу комунистичке пропаганде и мјесто њих у руке ђака су турале књиге, често су њиме књижевне вредности, у којима

се посредно или непосредно наводе људи на револуционарство и превратништво. Тако се догађало да ученик научи да вам прича о свима модерним писцима петарачких, куваричких романа и писцима пропагандистичко-комунистичким, а да не зна скоро ништа о својим националним књижевницима и њиховим делима. Најжалоснија је ствар да наша историја није обрађивана како треба и ђак, на крају свршеног градива, није добијао јасне преодбоје о судбинској повезаности којима народа у свима крајевима у којима је настанен, о основним митолошким наша прошлости и о потреби да наша садашњина и наша будућност буду упуњене путевима неразалучности. Учећи о другима, заборавајући смо на себе. Пажња наших ученика била је заокупљена другим стварима, а оно што се требало учити — остало је готово занемарено. Зато смо и дочекали несрећу да поред многог интелектуалца будемо народ без своје народне интелигенције.

О недостацима на које смо овдје указали нема сумње, требало би повести рачуна бар сада, када су добрим дијелом откопљени комунистички равнини утицаји из школа и када нам је крваво искуство показало наше грешке у прошлости. њ.

Арапски свијет у прошлом свијетском рату

Арапски народи били су у прошлом свијетском рату са многим обећањима учувени у борбу против непријатеља Велике Британије, у чијим се редовима онда налазила и Турска. Арапљани били су такође заинтересовани у паду Турске империје, од којега су очекивали ослобођење од турског јарма што им је тижило и од Александрије до Мосула. То је био основни мотив, због којега су се јавор пришили Британијима, надајући се да после ослобођења приведу пробуђење исламске народне животне слободнијем и независности.

Али Британији су им за то повјерене длагици изајали. Већ у средини 1916 године, после пораза на Дарданелским и капитулације армије генерала Таунаенда код Кул-ел-Амаре у Мезопотамији, погазила је Енглеска под притиском Француза своју ријеч, те склопила Сикес-Ликоову конвенцију којом се Француској дало право стварања протектората над Сиријом, Дамаском и Мосулом, док је Британија добила протекторат над Мезопотамијом, Палестином и Арапским полуострвима додирљивим се енглеској утицајној сфери. Балфурова декларација из 1917. године, којом се Јеврејима давала могућност стварања свог националног отишћа у Палестину, представљала је корак против Арапљана, који је имао да осигура арапску власт и над Јеврејима и над њима. Тако су Арапљани били преварени од стране државе, која је обећавала да их ослободи. Али не само то. Били су доистини преварени, када су енглеска и француска влада натерале Друштво народа да од Палестине и Сирије направе мандатска подручја под влашћу Енглеске и Француске. Сиријски алаар Фелал који је био чисто јеровао и британско обећање, морао је 1920. год. напустиати Дамаск, и мандат над Сиријом претворио је овај крај у француску колонију.

Исто тако текла је ствар и у Палестини, у самој Арабији и у Мезопотамији. Све те вељне претворнице се у јаче или слабије изражене колонијалне посјеле великих западних сила, понижене и уврјешене, наигране на најпотпунији начин. Из рата у којејој је арапски свијет пролио море суза, драгоцијене крви за интересе свјетске превласти Лондона, изашао је он искрвањен, расцепкан, поробљен и искрвањен, као и толики други народи прије и после њега, што су настојали да постигну своје идеале на троговима стопа британског лава. Сви су они заборавили да је лав дивља, крвожедна звијер, жељна масног пљачка.

Обврт на општинску администрацију у Италији

Почињемо са доношењем навјесног броја чланака који треба да послуже илустрирању административног устројства италијанских општина. Сврха која нас је руководила једино је та, да се представи нашим читатељима овог смисајног цр-огорског листа организација и начин функционисања италијанских општина. Ограђујемо се од давнаша на каквих коментара или пређења, рачунајући на здраво схватање и интелекцију свих читалаца.

Почети ћемо говорити о Претједнику, који представљајући у администрацији италијанских општина највише орган, има управну и извршну власт. Он је јавни функционер и јавни чиновник. Он представља Јерархију, ауторитет, престиж, као и здраву слободу, која је загарантована дисциплином у интересу нације и у интересу закона. На челу сваке општине по правилу стоји претједник (изузетак није град Рим, — који сам за себе представља Губернерство), али и више општина, чии број не прелази три, могу бити под управом једног претједника, ако да то постоје специјални услови. Свакако то бива у изузетним случајевима.

Услови за постављање претједника су двојаки.

а) *Општи:* држављанство, укључивање грађанских права, добро владање морално и политичко;

б) *Посебни:* услови предвиђени чл. 49 Закона о општинама и провинцијама као и свједочанство о азарној вишој средњој школи или школи која је као таква призната од стране Министра просвете.

Горечене школе не захтијевају се за више ратиче са чином официра или пак подофицира, или пак за оне који су већ заузимали мјесто претједника или комесара постављеног од Префекта, или општинског секретара за криве од барем 6 мјесеци. Битни су услови такође брачно стање и припадност аријевској раси. Трајање дужности претједника је одређено *интервалом* из 4 године. Ова дужност може бити продужена без одређивања дужине трајања. Задачи који припадају претједнику као *Шефу општине* праве та органом који прима на себ-управу општине, водећи лично правне и персоналне послове општине.

Претједнику као шефу општине припадају слиједеће дужности:

1) Заступати општину, потписивати акта, присуствовати јавним продајама.

2) Водити надзор над свим уредима и установама општинским.

3) Заступати општину пред судом у својству тужиоца или туженика.

4) Предузимати све потребне мјере у циљу очувања права општине.

5) Савијати и претједавати општинском вијећу.

6) Закључивати и састављати општинске уговоре.

7) Бити над правилим развојем општинских послова.

8) Вршити рад у вези са одмјеравањем порезе, према законским прописима.

9) Старати се за извршене правилима.

10) Устројати књиге о општинским дажбинама и о приходима од општинских имовине.

11) Водити под властисм одговорношћу законом му повјерене дужности које се односе на регрутацију.

12) Старати се о састављању и уредном вођењу докумената, који се односе на лопис и одузимање стокe и кола.

13) Одредити, на основу законских прописа, цијене превозних средстава, чамцима као и осталим сталним комуникационим средствима у служби јавности, осим овога и цијене јавних заносаца и у д. укључено не постоји друга одредба у том правцу.

14) Издавати свједочанства о породичном чињеницама, о породичном стању, о сиромашном стању као и друго општинско увјерење.

Претједник може осим тога доносити одлуке уколико се односи:

1) На устројство надлежстава и служби.

2) На припадљености и правни однос чиновника и дневничара при са италијанској служби.

3) На набавке, на примаве или одбијања оставштине и поклона.

4) На трансакције, на продају и на уговоре уопште.

5) На подношење тужби код судова и на вођење поступка.

6) На правилине који се односе на општинска добра, на мјесне хијјенске и грађевинске послове, као и на мјесну полицију.

7) На уступање општинских добара покретних и непокретних у јавне сврхе.

8) На градњу, на премјештај и на укидање гробља.

9) О учешћу општине у набавку јавних радова и о трошковима на које је општина с тим у вези обавезана по закону.

10) На општинске дажбине и на доношење правилина за исте.

11) На успостављање и на промјене сајмова и вашара.

12) Уопште на све послове који спадају у надлежност општине.

Знаци достојанства претједника су свилене тројкоба са државним грбом. Ова тројкоба се носи око појаса

Пор. Ало Раоати

Отварање дјечјег забавишта «Јелена» на Цетињу

11 новембра у 11 часова извршиће Њ. Е. Губернер отварање забавишта «Јелена», створеног на Цетињу интересовањем Његове Супруге.

Ова установа, којој је главни задатак да пружа помоћ, представља својим покусу, скоро потпуно нова у овој земљи, у којој ће се, у будућности, много постелено проширити. Забавиште је примило 15 дјечака и 15 дјечкица између 4 и 6 година старости, којима су подијелене шипелце, кећелице, као и предмети личне чишће, и пригодне играчке. Предметни покушави, украси просторија, хигијенска и културна постројења подијелита су нова у духу најмодерније италијанске педагошке праксе. Циља сваког дана добивају толико објед.

Подизаче ове установе извазало је осјећаје захвалности међу становништвом Цетиња, које искористиће и тај случај да изрази своју приврженост Њ. Е. Губернеру и У.в.вишеј Госпџи Анђели Пириво Бриоли, чије се љубавној и неуморној бризи, нејој захвалити за многе иницијативе пружања помоћи.

Енглески признају значај Средоз. Мора и чињеницу да је оно за њих затворено

Енглески министар унутрашње безбједности истакла је значај Средоземног мора у општем овигу рата. Он је дословно казао да ни од једног другог татинта на цијелој свијету не зависи веће стратегије ке посљедице него од овог мора. Надале је изјавио да ће поново отварање Средоземног мора, мимгантно затворено за британску плавиду, бити први корак према ишени развоју и већјој иницијативе енглеске поморске мочи.

Обавијештено грађанству Цетиња

У Будви живи 360 најбеглице у великој биједи — голи и боси и у храни оскудни.

Да би се овим невољницима прикључно у помоћ, Главни национални одбор умолно је наше хумане раднице за Цетињу, да ових дана прикупе навјешну помоћ за исте, па се апелује на грађанство Цетиња, да и овог пута до крајњих могућности покаже своју дарежљивост.

Главни национални одбор

Продавање Јамајке под теретом англосасиог рата

Јамајка, званично -олонија Британског царства, налази се данас потпуно у власти Сједињених Држава, које су ту искрале знатне контингенте својих трупа, укључивши то острво у дуги низ од британског савезника преотетих посједла. Упад у Јамајку извршили су Американци, правдајући се — као и увијек — потребом да се спречи разорна акција немачких агента. Само навизи Јамајку могу повјеровати овако невјешто свишењеним оправдањима. Зар је могуће да је за свадавање неколико десетина или стотина особа потребно допринети контингенте трупа довољне за завојевање читавог тог острва? Не, истина лежи на сасвим другој страни, као и обично далекој од званичних верзија и објашњења. Истина лежи у томе да Јамајка претставља важну тачку, чији је значај одређен неним географским положајем: острво лежи на сачмом путу између Њу Јорка и Панамског Канала; тако посједовање Јамајке у великој мјери повољна корист, коју Сједињене Државе вуку из Панамског Канала.

Међутим, сем воље Вашингтона и Лондона постоји још један елемент, ма колико тренутно безначајан, који би могао да у одређеном часу утисне на судбину Јамајке; то је став њеног становништва. То становништво међутим (1.100.000 душа, од тога 600.000 Црнаца) није никада показивало неке симпатике према колонијалном режиму Велике Британије, те је непрестано заштићавало да га се ослободи тог јарма. Британија је ипак и ту тврдоглаво тјерала мак на конач, служећи се својим вјештим лажима и не поштујући у ствари ни за корак. 1938 година, када је у међународним односима завладала велика напетост, образовао је Лондон једну комисију са задатком да проучи проблем Јамајке, да поднесе своје предлоге за његово рјешење. Међутим, отада је прошло 4 године, и никакво рјешење није донешено. Сви предлози те комисије били су у толикој мјери опречни са захтјевима становништва Јамајке, да се Лондон сматрао разумијеним љуте прећи преко њих. Међутим таково држање Лондона није могло да задовољи народ, чије је огорчење непрестано расло, нарочито под утицајем најнепомирљивијег става, који је у последње вријеме заузео енгелсти гувернер острва Ричардс.

Нерасположене становништва Јамајке још више је повећано ослјед тешке привредне кризе, која је зазеле њена земља. Јамајка је била ванредно богата извозним банана, шећера и рума, као и раних других плодова и љихових производа. Али цијелокупним извозом била је вјековима упута на Велику Британију и Сједињене Државе, и то не само обзиром на индустријске производе, него што је зјорне — чак и на цералије. Међутим, у вези са огромним успјесима оморског рата сила Тројнога пакта, одијелени су сада сви енгелсти и меркантилни бродови који су раније извозили производе Јамајке, транспортна ратног материјала и провизија. На тај начин прекинут је скоро епокудни извоз Јамајке, у којој се јоко огромни дод становништва нашао да посла, а цијело острво без хране, релатино са култивације раније ренбилних, а сада потпуно сувихних култура на цералије није лак посао, о је потребно дати широким масама становништва потребно елементарно привредно знање и искуство. Иако знада бједна и глад најтежља јоко младе снаге да се ставе на ралопољне војски Велике Британије. Та се промјенило за Јамајку са досаском Рузвелтових трупа? Прогнозио се само господар. И донешена је ова валута. Али американски војски ни његов долар нијесу стигли и уколико да побољшају стан се Јамајке.

ШКОЛСКА ПИТАЊА

Организација италијанских школа

У обавештењу великом школском одбору имао сам прилику да самим организаторима италијанских школа објасним јоко најбоље школског закону од 1939 године.

Италијанске школе су: забавнишња „мај школске“, основне, додвојичке школе рада, средњошколе ниже средње, додвојичке шехинске, средњошколе гимназијске, средњошколе шировачке, средњошколе ниже четиришколе и средњошколе четиришколске, средњошколе класичне и реалне гимназије, учитељске и шировачке академије, четиришколске пољопривредне, индустријске, геодетске и поморске. По завршетку ових следећу универзитети.

Почетна школа је као и код нас забавнишња „малничка школа“ која шараје двије године. Забавнишња посјећују дјеца од 4-6 године узраша. Оно није обавезно, али је важно обавезна основна школа.

Основна школа шараје три године, шј средњошколе је основна настава. Тиме је основно образовање дјеча и дјечојичке године. Занимљиво је да се у овим школама у усађеном и редовном основном образовању саопшти са њом школом.

Доодвојичке школе рада претстављају најбоље школске школе у разред основне школе. У овој школи се извршују основни принципи школског образовања. У овој се школи шерира и пракса допуњују. Ту се врши проба шировања будуче професије. Ту се додвојички и мјешини јазна и шјелде, успредао развијају. У овој школи се обавештава дјеца привремено на физички рад. Тиме се стицајућа разлика судбине. Завршетком ове школе школа омладина напушта прву деценију своје доба.

Уласком у другу деценију свог доба и узраста и завршетком додвојичке школе рада школа се одваја од средњошколе и иде на додвојичко образовање. Тада настајућа раскрсница шару пуцава. Ти пуцави воде у средњошколе ниже средње школе.

Средњошколе ниже средње школе су: 1) средњошколе гимназијске, обичне; 2) средњошколе ниже гимназијске; 3) средњошколе ниже учитељске и 4) средњошколе ниже шировачке.

У средњошколе гимназијске (обичне) школама ниже средње школе се шарају теоријски радни занатски испити. То су почетне шехинске школе које припрељају младеж за улазак у додвојичке шехинске школе.

Доодвојичке шехинске школе икоју задатак је шјелде извршавати радове на додвојичкошадирским, шировачким или додвојичкошадирским пословима.

Средњошколе средње школе чини јединствено нижа гимназија, ниже шировачке и ниже учитељске школе. Предела у разреду се одваја врши се одваја додвојички испитима да предпа у додвојичке школе рада, у средњошколе средње школе обавештаје се изврше испити. У овој испити узима и испити на практичном раду.

Ниже средње школе се састоје на 5 година. У њих се припрема ширени ученици јединствено средњошколе са положајем црквеним испитом.

Те више средње школе су петогодишње и четиришколске. Петогодишње су: класична гимназија, реална гимназија, реална школа и шировачка академија. Четиришколске су: пољопривредне, индустријске, поморске и геодетске школе, које школе спремају шировачке ших ширки.

Редовни испити се праве на крају сваког разреда више средње школе. Ови се испити у Италији шмарују као матуралина испити. Редовни испити се додежу преа комисијом од три члана, који се састоје од једног министарског наставника — делегата.

По положеном испиту више средње школе кандидата има право уписа на универзитети, али и ту се нека ограничења обзиром на радни шок образовања у нижим и вишим средњим школама. III М. СРФ

АЛУМИНИЈУМ У СВИЈЕТУ И КОД НАС

Алуминиј је почит још од 1827 године али индустријске методе добијања разрађене су у последње вријеме и заправо само од прошлог рата почиње његова индустријска производња и велика индустријска примјена. То је млади метал а у међународној трговини појављује се заједно са магнезијумом као тако зваши „лаки метали“ од прије својих 20 година. Данас је алуминиј од прокласије важности за народну привреду и народну одбрану сваке земље. Методе за његово добијање и помоћна сретства за то толико су добро проучена и тако сарушена, да његовом даљем развитуку не стоји ништа на путу и већ сада алуминиј са својим легурама покрива готово једну четвртину свјетске потрошње метала.

Као лаки метал — око три пута лакши од челика а више од четири пута лакши од олова — незамањљив је тамо гдје је потребно да се уштеди на тежини. Његова природна мекоћа дуго је сметала индустријској примјени али је проналаском тврде легуре зване дуралуминијум, та негода откодиљена Отда је то главна сировина у индустрији авиона и аутомобила а врло много тражена у бродоградњи. Индустрија мотора, хемиска индустрија, производња разних апарата, електротехника, модерна архитектура и у последње вријеме индустрија конзерви је могу визије да постоје без алуминија и његових легура. Свако је имао прилике да купи лијек у апотеци у алуминијској фолији или туби, а зар није знао толиких домаћица да сортирају своје кућне самје посјеђем од алуминија? Оно је тако сјајно а лако се чисти. Јело се у њему орже скува.

У последње вријеме алуминиј нагло осваја терен и у индустрији кутија за разне конзерве. У ратно доба конзерве су главна храна милионских војски и ми на Шетињу не можемо заши ван градског реона а да се не спотакнемо на коју правну кутију. Оне се праве од обичног лимба превученог калајем а калај је скуп увозни артикал за већину европских држава. Алуминиј, пак, није тако риједак у Европи.

Залихе алуминија у свјетској пракци су неистрпне! Та више од 70% целокупне земљине коре сачињавају његови слојеви! Ниједан други метал није толико распрострањен! Најважнији руда из које се добија електролизом — помоћу електричне струје — у специјалним ћелима — је боксит у Европи има великих налазишта боксита у Италији, Француској, Мађарској, Грчкој, Дјалмацији. Херцеговини од кога нас 1937 године свјетска производња чистог метала износила је 350.000 тона и отада је сваки даном све већа.

Наше резерве алуминијеве руде нијесу још све истражене, али према упутој процјени за бив. Хрватску и Зетску бановину могу се рачунати на преко 30 милиона тона боксита. Постоје три велика бокситна Базена: код Грахова, у околини Никшића и у приморју, између Бара и Улицња. Поред тога постоје у барском и подгоричком срезу још многа неиститана налазишта мањег значаја.

Налазиште код Грахова доста је изчајно не само по количини руде у њ и по повољности саобраћајним условима. Оно лежи недалеко друма Грахово—Рисан и удаљено је од Рисана својих 25 км. Далматински и Херцеговачки боксити подносили су аутомобилски превоз до 35 км. Значи да је за експлоатацију овог налазишта доволно изградити прилазне путеве до цесте којом ће се руда превозити до обале — утовара у лађе.

Никшићки базен још је повољнији у том погледу. Налазиште код Трубјеле, у случају експлоатације, има већ жељезницу, а оно у Никшићкој жупи, код села Облатна и Зардада добар пут Никшић—Морачково. Ту се руда налази одмах на површини још 1940 године друштво „Монтана“ почело је са изградњом железног пута

дужине 5 км. од рудника у Облатну до цесте за Никшић. Удаљеност од жељезничке станице Никшић не мањо је више од 12 км.

Налазиште између Бара и Улицња почиње од Куњског Залева и протеже се готово до Шаског блата. Сједино налазиште код Зотаја припада сада Албанији. Боксити из тог налазишта нијесу још хемиски детаљно анализирани али су њихове залихе знатне. У случају доволне количине алуминиума, руда би се, са веома малом инвестицијом, могла утоваривати директно у лађе.

Алуминиј је већ сада незамањљив у многим грамама индустрије. Са вријемном његова примјена стално расте. Наша земља има знатне залихе боксита и јаке водене снаге за производњу јефтине електричне енергије, која је неопходна за добијање чистог метала. За сада нас чекају преци за датаци али за будућност ту су сви услови за сопствену индустрију алуминија. М.

Природни успон Малаке под руководством Јапана

Јапан не дрима да довојичка својих побијда. Сваком ослероку следи сјемста практична организација живота и привреде у зависнојетим крајевима. Малака је још од првих дана ослободена од Енглеза привукла на себе пажњу јапанских стручњака обзиром на своја огромна богатства сировинама. Резултати тих пручавања већ сада су јасно видљиви.

У раним крајевима Малаке подигнуте су пољопривредне и шумарске покусне станице, које су равниле најинтензивнију акцију. Нарочито важан је рад покусне станице за производњу каучука у Куалаалумуру, којој је успјело да замјени до сада у индустрији каучука незамањљиви ацидум шетински са палимим уљем. Сем тога открито је тај лабораторијски начин како се сирови каучук може сачувати десет година чиме је његова трајност подвостручена.

Што се тиче калаја, чија је проиаводња углавном била сконцентрирана у провинцији Пераку, успјело је Јапану да потпуно реактивира два јавана рудника, и да тако појача у знатној мјери производњу.

Уопште, Јапан се није ограничио на то да обнови рад постројења већ налазишта на Малаки. Он гледа да максимално развије привреду те земље на свим подручјима. Јапанци су установили да је терен у предјелу Куалаалумпура скоро потпуно (99%) састављен од кречњачког слоја дубоког преко 300 метара. Ово ствара могућност не само да се подири целокупна потреба Малаке, која је до сада узвиола цемент из Јапана, него и да се знатне количине извезу у прекоморске крајеве. Сем тога има провинцију Куалаалумпур 21 рудник фосфорног уља, који су већ сви пуштени у погону. У Јапаници стручњаци у гајењу и наплативању рижних поља, израдили су такође и рад радова у провинцији Кеда, која производи 80% рижне на цијелом полуострву; тим радовима треба се та производња подвостручити. У жељи да максимално валоризују природне могућности Малаке, рад Јапана на пројекту, којим се предвиђа претварање цунглата обрасце провинције Пенанг у најраскошнији и највећи воошки врт на свјетској, у којему ће се моћи посматрати на слободи и у свом правном природном амбијенту тропски, слонови, велики рептили и други животињски.

Најзад, у последње вријеме привукли су пажњу Јапанаца бокситни рудници на крајњем југу полуострва, у којима се већ налазе стручњаци, пручавајући питање њиховог најфикаснијег искорисћавања.

Тако је Малакш сјучено, да под јапанским руководством постане један од најважнијих привредних фактора Нове Источне Азије.

ПИСАЊЕ МАШИНЕ
ПОД
МАРКА ВУЈОВИЋА
ЦЕТИЊЕ

ОГЛАС
У мјесецу отобру прошле године комунистичка команда у Створу одвела је мога чело САША М. ГАЛЪВОВИЋ, из Рибке и вештачким путем га убио. Како ни до данас не успјех да провајим његов гроб, то се ови моји сваки ко за гаје ју убио, одовоко за нег в гроб да ме извистити.

ОГЛАС
Продје се кућа а спрату из слободне бр. 2 у улици Ђвезићкој бр. 21. За уштепе обрати се Душану Чакињу из Шетиња. 1-3

ИДЕАЛИЗАМ ПРОТИВ МАТЕРИЈАЛИЗМА

Читава марксистичка мисао почива на једној тврдњи да су праве снаге које управљају свијетом — материјалне снаге. Економски чиниоци били би први покретачи који одлучују њудском судбину. Човјек је био први света пронаолач вођен једино својим интересима; приволачила би била једино стварна активност; остале активности моралне, религиозне, уметничке само су украси неопходне, па чак и опасне.

Неоспорно је и нико то не жели попрећи, да економске бригае и услови рада играју једну велику улогу у човјечијем животу и да чак творе једну од основа његовог духовног бића. Али гдје се Маркс вара и гдје покушавају његови ученици да нас обманују, то је када тврде да су ови мотиви примарни и једини по којима се одређује вредност човјека. То значи имати о човјеку једну криву концепцију. Па и политички и друштвени живот сјајно опонашава марксистичку тезу. Зар се народ који нас окружава, онај који у нашем мутном зреницу даје примјер напора и жањача, детрминисне кроз материјалне и економске чињенице? Па чак и сами совјетски званични кругови делеманују тезу Карла Маркса и у покушајима да остваре марксистичко друштво, праве апеле на осјетљива, на самопреторговљења, а то ће рећи на оно што марксизам држи за заблуду.

Не! Оно што води свијет нијесу материјални интереси нити тежња за засићеном егзистенцијом. Па ако ово не би било тачно — чиме би се могло објаснити да је толико идеја нашло своје мушкетере? Инстинкти и интереси постоје господари и намећу се човјеку понижавајући га на ниво животности, тек када друштво изгуби свој идеализам и када не зна више да постави својим члановима високе циљеве, који заслужују жртве. Оно што води свијет није материјал. То је ум. То је мистика, односно она жеља која се подиже у нама са тежњом да нас преназије, да постигнемо бољи, да осјећамо више заузетости, више човјечански; то није тијело, него душа, дио нашег бића који не умире са нама. А друштво и нација мишују душу као и бића. Оно што их води то је субјектних добрих или рђавих, који избуљвају на сваког њиховог члана. Једном народу је потребна мистика као што је потребан хлеб. Кроз последњих двадесет година били смо изгубили ту истину, коју су међутим хиљаду година наше историје потврдили. Платимо у нашој јудуци и нашем народном тијелу од оскуца великих духовних амбиција, које нас је пустило да склизнемо ниско на латвине народа. Али знамо добро да у многим нашим грудима куцају срца, која су спремна на један напредовачки напор, као што се показало у Националној Револуцији и као што ће се то показати у духовној и моралној обнови земље. А чиме ћемо остварити то? Ускрсењу! Морано остварити п-тучног човјека, требало га учинити да буде вјеран традицији, несвјесичан и спреман на жртве. Важно је пружити појединцу материјалне могућности, али је још много важније научити људе да имају савјест. Вредности човјечијег биће за нас нијесу ни политичка еластичност ни његова финансијска окретност, него се она одређују према његовим квалитетима националне свјестности, моралне висине и пожртвованости.

Наша земља нагледа неолуднаца, нагледа да преживљају кризу морала, а међутим по својим традицијама и по својим дубоким инстинктима сдржају у себи највећу концепцију човјека. Мистичку коју морамо служити сваки од нас носу у себи а и наша историја нас показује: и Његови и народни песници и Обилић и Миљковић служили су јој исто као и војници са Мојковца и борци са Гарна и осталих свијетских мјеста Националне Револуције. То је дубока свјест и афирмација величине човјека. И то у једној епоси, гдје је човјекова личност све

више и више склона паду, гдје ружичаки бијес масе, идеја класне борбе и трулеж капитализма — та три страшила наше модерне апокалипсе — покушавају да је сурвају, али ће, ако ми будемемо анали да је афирмирамо довољно високо, створити један полич на окуп на који ће одговорити у нашој напањеној земљи сви људи који још нијесу дали оставку на то да буду људи.

Инстинкти и материјалистички апетити, већ смо рекли, нијесу за нас прави покретачи људи, али су то ипак човјечије потребе, које заслужују да буду задовољене. Ако кажемо да је наш циљ тражити од човјека да буде у потпуности човјек, треба такође да то буде и омогућено. Не може се заборавити да је толико велика изгубио смисао духовних вредности у току двадесетог вијека и то зато што их је малобројански економски индустријалци да живе у једном таквом стању бједи, да су сви напори душе били спутаани. Ако хоћемо да умне вредности воде свијет, хоћемо такође и да материјални услови друштва дозволе и најкретнијима да живе по заслуги своје људске способности. Друштво ће зајачити појединца да неће клонати под песницом економских нужности, а његова је дужност да се развија и посвети борби за идеале, те ће бити цијењен према саморепоргијевању за које је способан жртвама на које стварно пристаје и вредности његовог друштвеног рада. У својој борби против комунизма националисти чврсто стоје на горњим основама, на основама *идеалистичког* посматрања свијета, наспротив марксистичког посматрању и објашњавању свијета, живота и човјека. П-Б-С

Нови успјеси њемачких подморница

и надморног ваздухопловства у јужној азији у Северном Леденом Мору

Из британских војних извора јављено је да је неколико формација британског ваздухопловства распоредено на сјеверу Совјетског Савеза са задатком операција дуж обале. Њемачка агенција примјећује да отпремане ваздухопловних снага у Мурманску и архангелску зону најубједљивије доказује успјехе њемачких подморница и авиона на Северном Леденом Мору. Видели су да конојни упућени према овим базама увијек постају жртве њемачких торпеда и бомби, сматрало се опортуни да се појача заштита конојника што су одређени за те луке. Тиме се врши ново цијепање британских ваздухопловних снага.

Бомбардовање енглеске обале постаје упорније и јаче

Њемачки борбени авиони бомбардовали су 7 о. м. постројења од ратног значаја на источној обали Британије. У постројењима једне велике фабрике бумбарних бомби. И поред жестоке ваздушне реакције британске се њемачки авиони неопштећени у своје базе.

Дан прије њемачко је ваздухопловство извршило дању тешке нападе на равна мјеста енглеске југоисточне обале.

Свих ових последњих дана настаивала је њемачка авиација дању и ноћу нападе на енглеска постројења и луке, задивљујући тешких удараца и губитака.

Лезни радом у Пољској и лојалност становништва

Њемачки генерали гувернер Полске истакло је у једном прогласу што је све учинила њемачка управа на пољу јавних радова и уређења земље. Гувернер је одао признање пољској-пољској украјинској становништва, нарочито на селима, као и радника по фабрикама. Штампа вели да ће њемачке власти, обзирају на географски положај Гувернерства, максимално поспјешити развој саобраћајних путева.

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Подела пакета са даровима цетињској дјети

11 новембра у 15 часова подијелише Гувернерова Супруга и колекторног Дворана друштва „Панте“ пакет са даровима у намјеранима прикладним за дјечу, које је ставила на расподјелу цетињска Цивилна делегација.

Ти дарови ће се подијелити међу око 40 дјечака и дјевојчица, старих између 4 и 6 година.

Таксе су мало повећале

Таксене марке лијевице се на молбе и друге поднеске, упућене властима, у Лирани а у висини која одговара половини таксе у динарима, тј. гдје се по Закону о таксима има зајелијени таксена марка од 100 динара сада ће се лијежити 50 лира.

Имијенене су и таксе за точене алкохолних пића.

Среска учитељска скупштина на Цетињу

6 новембра одржана је под претсједништвом Шефа просвјете скупштина свију учитеља Среза цетињског. Били су присутни претставници власти и високи чиновници В дирекције и Среског школског надзорништва.

Претсједник је присутнима долио поздрав Гувернера од Цетиња и учитеље да се обављено посвете своје мисли, да имају повјерења и буду лојални Италији.

Указао је на данашње потешкоће у настави с увјерењем да ће се оне прећи са вољом и одушевљењем.

Затим су говорили претставници власти и стручни чиновници који су изнјели дијалектике и политичке потребе наше школе као и дали начина како да се постигну бољи резултати у почетној настави.

Учитељице избјеглице

Примљено у припремну службу од 1 октобра 1942 до 30 септембра 1943 г. добили су ове школе:

Цетиње: Михаљевић Б. Илџа — Миран.

Бар: Дамяновић Ј. Крсто — Добра Вола.

Никшић: Булајић С. Мирко, Пљевање: Бојовић С. Вуклајо, при Жељској занатској школи: Букијић С. Јефимија.

Сјеница: Булајић З. Велимир, Пријовић-Потапов Милица, за в. д. управитељницу Филимарске школе.

Нова варош: Вукчевић Ј. Станојка Биистрица.

Срез никшички: Ацић С. Димитрије — Брезовик.

Срез белополски: Бурашковић П. Рале — Авање; Миљачевић Ј. Милија — Снежак Мост.

Срез шавнички: Томовић Р. Владимир — Горња Брезана.

Срез колишински: Лазаревић В. Љубомир — Шарани Крш.

Срез пљевањски: Лекић Ј. Благо — Потлеће.

Премјештени

На Цетиње: Бураш Михаил, надзорник пута Колашин у Техничку школу средњег Подгорца; Пешанић М. Владимир, суплент гимназије Подгорца, у учитељску школу (по потреби службе); Беговић М. Спасоје, суплент гимназије Подгорца, у учитељску школу (пом олби); Мијатовић М. Спасоје, професор гимназије на Цетињу, у учитељску школу (по потреби службе); Алексић М. Радован, чиновник гимназије на Цетињу, за секретара — економи у учитељску школу (по потреби службе).

У Будву: Мензалин Благо, чиновнички приправник поште Подгорца (по молби).

У Данилоград: Бураш Милан, поштан. чиновник Подгорца (по молби). У Берање: Драговић Љубомир, управник календарског чиновник при средском начелству у Бару (по потреби службе).

У Пљевље: Барјактаревић Б. Милчић, чиновнички приправник при средском начелству Цетиње, за в. д. шефа школског референта Пљевље—Прибој.

ЛЕКЦИЈЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

За суботу је задана лекција у прошлом броју листа. Овај рамак има за циљ да се и они који се још колебају преодомисле те уаму активниог и обављеног учешћа у учтњу италијанског језика.

Даље ће сваки број листа носити, као што је јављено, редовно лекцију краћу или дужу прма рамаку временна намеђу појединог издана листа.

НАРОДНО ГОСПОДАРСТВО

Дубоко јесење орање

Плодност земљишта не зависи само од природе већ и од начина, како га пољопривредник обрађује. Раууиничког слоја могу се земљишта лоших својстава поправити и довести до веће плодности, а несмотреним напредним радом могу се такође и најбоља земљишта упропастити. Наш је земљорадник претежно малопосељеник и у великој оскудици за ораћу земљу.

Мала је можност да би се површина вратите земље појединачна могла у нашим крајевима повећати. Што не може земљорадник повећати своје земљиште по површини, може то учинити у дубину. Повећање плодне земље у дубину извршава се подубљавањем орањог слоја земље, то јест дубоком прооравањем, односно рилањем.

Подубљивање оранице врши се у јесени пред наступање зимских мразева. Зимска ће студен потпомагати рад минералног распаљана, унамити прејаку збијеност земље, нарочито слоја мртвине (подоранице), која се је подубљивањем избацила на површину. Зато је дубоко орање и пролећно штетно, јер онда нема више студености која би припожила на површину избачену мртвину. Површина земљишних честица дубоком орањем у многим се увета, земља се напне више влаге и боље се проветрива. Вода се прекрзиме и у рано прољеће сакупља у доњим слојевима као залиха зимске влаге; док се у површинским слојевима земљишта налази више ваздуха и мањавлаге. Сакупљена зимска влага се касније постепено издиже на површину и натала младо биљно коријење. У сушним годинама дубоко прорањено одност преливања земљиште поново боље одољиве стичи, нешто прикренорено Дубоко прериљања земље мање се опрже продорања биљног коријења у дубину. Изврнути су се утицаји мраз за влаге и ваздуха дубљим слојевима земље, који буди припожиљени; тиме се отварају нови врири биљне хране. Гајене биљке су на дубоко обрађеном земљи сигурније пред сушом и жетвусу обилније.

У плитко обрађеном земљишту не мају ваздух и вода довољно приступа биљна храна се не спрема како би требало, биљни коријен тешко продире у дубину. На таквој земљи лежи владуго с пролећа, направи се блато вода брзо испарива, хвата се кора Биљни коријени, који се распорштуру само по површини, сватају се и мушсобно у развитку страдују од суше у далеко већој мјери. Рад је наравск слабији.

Када је мртвина сличног састава као што је ораница, може се без бојаан приступити продубљавању оранице. Ако је мртвина друкчијег састава, нарочито ако је збијена и чврста, треба ко подубљивања опреза. У том се случају не смије избацити дебели слој мртвине на један пут на површину него продубљивање врши се постепено по 3 до 5 м. и то онда, када се на том пољиваде идуће гадине снати која оксидана. Оксидовањем у току пролећа и лета се тзв уздигнути слој мртвине још боље припожили, уколико то већ није учинила зимска смрзавина.

Ивж. Н. Ђ

Испољвања у оваквим случајевима личне, вјерске или политичке мржње значи бити потпуно несвјестан време на у коме се живи, одговорности пресвојом отаџбином и својих сопствених основних интереса.

МАНИ ОГЛАСИ

Своје свједоштво о свршеном II разреду у Погодрици бр. 42 школске 1940/41...

Илија Р. Радовановић из општине Горњо-кучке

Изгубила сам свједоштво о свршеном II разреду подгоричке гимназије школске 1940/41...

Станка Ј. Дабовић свршена уч. III разреда под. гим.

Изгубио сам свједоштво о вишем теоријском испиту, те га овим оглашава за неважеће.

Павловић Пећар Подгорска

Све обрасце, протоколе-дневнике за основне школе, гимназије и друге школе поучитељнице...

Њињара „НАПРЕДАК“ МАРКО ВУЈОВИЋ — ЦЕТИЊЕ.

Своју личну легитимацију издату ми од стране Градског поглаварства бр. 347 изгубио сам...

Љубомир Божовић

Тражи се једна меблирана соба за офисера. Обратити се Уредништву „Глас Црногорца“.

Продајем из слободне руке 2 куће, рало мање и нешто горе; обратити се:

Саву М. Ђурковићу Црна-Грета

Своје свједоштво о свршеном I разреду центарске гимназије изгубио сам, те га овим оглашава за неважеће.

Српкиња С. Васиљевић

Свједоштво бр. 26 од II разреда подгоричке гимназије школске 1940/41 године изгубио сам...

Лазаревић Н. Милован Ротаји

Своју личну легитимацију издату ми од стране општине Петровске Св. Стефан од XII-1941 год. бр. 143 изгубио сам...

Ола Шолова

Своје годишње свједоштво о свршеном I разреду подгоричке гимназије изгубио сам, те га овим оглашава за неважеће.

Вукчевић Даринка

Своју личну легитимацију издату ми од стране градског поглаварства изгубио сам, те га овим оглашава за неважеће.

Јанковић В. Пећар Цетиње

Свједоштво о положеном вишем теоријском испиту изгубила сам, те га овим оглашава за неважеће.

Алексић Драгић Цетиње

НА ЗНАЊЕ

Објављена се јавност да је под 1. броја г. г. испалима у цијелости хијотекреницама на кућу Мишуровић Плате и Цетиње...

У име браће Мишуровића синона

Миле Г. Мишуровић из Далеке

Из слободне руке продајем још кућу на спрат са великом баном и улаз Краља Кривошаха број 13 у Старој Вароши.

Марија Ј. Ивановић пензионерки

Херцеговачка ул. бр. 35 Подгорска

Своју свједоштво о свршеној Женској занатској школи V раз. у Цетињу и Доминиканској теату у Нишкој изгубила сам...

Даница Маршиновић-Вујковић

Своје годишње свједоштво о свршеном II разреду више гимназије у Даниловграду изгубио сам...

Мирко Г. Лакић

Своје свједоштво о свршеном II разреду подгоричке гимназије школске 1940/41 године изгубио сам...

Кривошић Л. Васиљевић

Изгубљена су свједоштва Цетињске гимназије за шк. 1940/41 годину воје дјелце Никшић Вукчевић, свршене ученице III разреда...

Милука Вукчевић, учитељ у Андријевичу

Своје годишње свједоштво о свршеном I разреду гимназије у Даниловграду изгубио сам...

Ђуровић Милодан из Мартинића

Своје годишње свједоштво о свршеном I разреду подгоричке гимназије за 1940/41 годину изгубио сам...

Сажо Мијовић

Моје свједоштво о свршеном првом разреду I Подгоричке гимназије за 1940/41 годину изгубио сам...

Драгуши Шћепанов Мугоша из општине Љвњковолске

Своје годишње свједоштво о свршеном III разреду даниловградске гимназије издату ми школске 1940/41 године...

Бобаћ М. Бранко Соуж

КУЋА НА ПРОДАЈУ Мој кућу, која се налази у улици Цара Душана број 8, продајем из слободне руке.

Рако Милорадевић Никшић, Новака Рамова Ва

Књиге за изучавање италијанског језика, као и остале, те свашколски и канцеларски прибор можете набавити код књињара

„Дивовола“ Харуна Љобарџића Бијело Поље

Овој општини потребан је један електричар. Плата је превелика општинским буџетом.

На посао може одах ступити заинтересована нека поднети молбе са потребним документима овој Управи, таксирана са 4 лире таксе.

Из канцеларије Управе општине Беранске, дана 5-X-1942. У Берана, 23

6-6 КОНКУРС

Овој општини потребан је један електричар.

Плата је превелика општинским буџетом.

На посао може одах ступити заинтересована нека поднети молбе са потребним документима овој Управи, таксирана са 4 лире таксе.

Из канцеларије Управе општине Беранске, дана 5-X-1942. У Берана, 23

6-6 КОНКУРС

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Прилаком смрти нашег драгог, милог и вјекат непрежалеог сурруга, сина и брата

† ВАСА В. БОЈАНИЋА

бокечног усташа

који се после дуже и тежке болести пресели у вјечност у 67 год. свога живота 16. септембра ове год. а би сурругу 17. истога. Не можемо пропустити прилику да се путем јавности не захвалимо нашим драгим кошанима, рођацима, кумовима и пријатељима као и грађанима вароши Никшића оба пола, који на глас смрти нашег милог покојника похиташе, и нама се при ручи нађаше те нам тако бол убожише и милот нап поконица братски ожалеше и до вјечне куће испратеше.

Доживотно захвалност нашим драгим кошанима, рођацима, кумовима, пријатељима и грађанима вароши Никшића оба пола, који дођоше у овако великом броју те нам милот покојника братски ожалеше и до вјечне куће испратеше.

Никшић 28-IX-1942 г.

ДОЖИВОТНО ОЖАЛОШЋЕНИ:

Синона Крстић, синона Момчило, Павлие и Гојко Шћери, Милица, Даница, Јовка, Селка и Анка, сестре, Марица, Јаница и остала вигоборица породица.

S. A. S. C. I.

MILANO

Via S. Maria Segreta, 7

Дезинфектори - Текући сапун - Средства за чишћење - Отрови за све врсте инсеката - Восак за патос - Карболинеум за чуване дрва итд.

Пронаводи најбоље катвоће — минималне цијене

За обавјештења и поврнуће обрађајне се на адресу:

Др. АРСО МАРТИНОВИЋ — Ћегуева 177 — Цетиње

Проводе је одобрио Министарство Ун. Дјела — Дирекција Народног Здравља

Једина овлашћени повјереник за Црну Гору

ТВРТКА

Марио Берсели

Балшића Пазар — Цетиње

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Прилаком преносу из Херцеговине и сакране у Милованца посмртних остатака нашег драгог сина, сурруга, брата и оца

† МИЛОВАН-С. ТОДОРОВИЋА

резервног наредника —

Који је као члвта комунистичких злочинаца 19. јануара 1942 год. у Врба код Гајка.

Не може о пропустити а да се овим путем не захвалимо грађанима села Дуге, Горњег Поља, Милочана, Кочана, Брзваница и вароши Никшића, који у великом броју присуствоваше прилаком сакране драгог наш покојника.

Особита хвала Душану, Радојци и Раку Манеринима и Јагошу Бојанџију на Дуге, који не жалше труда и риза ради преноса покојникових остатака.

Незаборавна хвала браћи Херцеговцима, који сретно испратеше и ододе војничке почастима оставица драгог наш покојника. Међу осталима нарочито захвалијемо капетану Марку Давођићу, Рачу Говедрићу, Богдану Зеленовићу, Андрији Половићу, и Николи Пушчићу, који су нас испратили до села Гараца.

Незаборавна хвала Војводи попу Перкићу Радојци, који је са великим браћом војске и народа учествовао у сурругу, испратио нас до Краља Гољинског и одржао посрптан говор.

Незаборавна хвала говорницима, који су изнејели у својим говорима Милованове жукне и патње, као и његових предака, за чијег слободне свога народа у Београду Вурићу, свештенику из Бијелице, Радојци Ровчевићу, капетану Милораду Радловићу поручнику у Крсту Некојићу, учитељу; као и свештеницима: попу Миску Кнежевићу и Саву Кустуђићу на завршеном одијељу.

Много смо захвалили Уредништву „Глас Црногорца“, на изјављеном саучешћу. Највећу хвала свијем, који, било усмено или писмено изјавише саучешће породича покојника.

Милочани 11. октобра 1942 год.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Мејка МИЛЦИНА, сурруга МИЛНИКА са де оца, брат ФИЛИП, сестра МАРИЦА, МИЛОСАВА и остала породица. ТОДОРОВИЋ.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Прилаком невадне смрти наше драге и непрежалеје тетке

† АНТИНЕ Ц. ФАТИЋ

рођене КАСТАНАТО из Цетина

које је умрла 13-IX ове године код своје сестре Викторје К. кош у Тирани, где је и сакрањена у православном гробу.

Свађрако за своју дужност, да овим путем изјавимо топлу благодарност нашим сродницима, кумовима, пријатељима и познаницима из Цетина и другог мјеста у Црној Гори и Андонији, који су нам било усмено или писмено изјавили саучешћа у нашој жалости за драгом покојником.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

сестри НИКОЛА Ј. БРАВОВИЋ, сестрица СЕНКА Ј. ДИМИЋ

Последње вијести са разних бојишта

ПОВРЕДА ФРАНЦУСНОГ СУВЕРЕНИТЕТА У СЈЕВЕРНОЈ АФРИЦИ ОД СТРАНЕ АНГЛОСАСА

Петенов одговор на Рузвелтову посланицу — Француска флота потпуно спремна у Тулонској луци

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 897
ОД 9 НОВЕМБРА 1942-XXI

Главни стан италијанских наоружаних снага јавља:

Непријатељски блиндирани одреди покушали су безуспјешно да ометају покрете осовинских трупа које се повлаче дуж обале цесте египатске пустиње. Једној околненој трупи успјело је да послје тродневне битке стигне до главних италијанско-њемачких снага.

Италијанске и њемачке ваздухопловне формације успјешно су помогле копнене акције и пружиле жестоки отпор противничкој ваздухопловној активности. Наши ловци оборили су 2 британска авиона. У бомбардовању Бенове извршено у ноћи између суботе и недеље било је међу становништвом 23 мртва и 88 рањених. Приликом тог напада изгубио је непријатељ са сигурно 5 авиона. Један противнички авион срушио се у планину на територији Камарате (Агриђенто). Два члана посаде су погинула трећи је заробљен.

Осовински авиони и подморнице напали су велики англоамерички конвој који оперише код алжирских обала. Погубено је више ратних јединица. Засигурно је потопљена једна крстарица. Погубено је више бродова.

Сјевеоројеријско искрцавање у Сјев. Африци

— Петенов одлучан одговор Рузвелтовој посланици —

Већ од prije неколико дана јавља се о великим покретима сјевеоројеријских транспорта и знатним контингентима јединица британске ратне флоте у предјелу Гибралтара. Јуче су се сјевеоројеријски транспорти у пратњи посада авиона, линијских бродова и контрторпилера упутили на Гибралтар према истоку Средоземнога мора водитељени у три велика конвоја. У ноћи између 7. и 8. ов. мј. у 2.45 часова објавио је Рајтер авиачну информацију да су се копнене поморске и ваздухопловне снаге Сједињених Држава искрцале на многобројним тачкама сјевеоројеријске француске обале. Нешто доцније објавила је иста агенција један комунике вашиingtonске Бијеле куће, у којему је објављено да је искрцавање извршено под изговором да се жели предузети напад од стране Италије и Њемачке. Друге информације из енглеских извора јавиле су затим да је покушај искрцавања истовремено извршен на разним тачкама атлантске и средоземне обале француске Сјевеоројерије. Сем тога објављених је да ће сјевеоројеријске снаге у Сјеверној Африци бити свјестично појачане извјесним бројем британских дивизија и да су сјевеоројеријски и енглески авиони бачили на Француску летје са Рузвелтовом посланицом. Радио-Виши објавио је јутрос да је маршал Петен послао одговор на Рузвелтову посланицу, којег је преоа сјевеоројеријском амбасадору у Вишију: „Сазнао сам ноћас о нападу Ваших трупа на Сјеверну Африку. Прочитао сам Вашу посланицу. Ви сте навели изговор којег ништа не може оправдати. Прислушате Вашим непријатељима намјеру, која се никада није показивала на ствари. Ми смо увијек изјављивали да ћемо бранити наше царство кад год буде нападнуто. Ви сте знали да ћу ја одржати своју ријеч. У нашој несрећи спасио сам наше царство. Ви сте се наметнули за непријатеља једној држави са којом смо везани. Ви сте дојинили непобитну одлуку. Француска и њена царст стављени су на коцку. Ми смо нападнути и обранићемо се. Ово наређење дајем ја“. У 8.51 сати стига је вијест из Вишија да је Алжир послужао јаким бомбардовањем нападнат. Напад је одбијен. Покушаји искрцавања извршени су у Орану и у другим мјестима.

У Мароку држи власт у својим рукама генерал који се налази под заповједништвом Вишија. Покушај де-

голистичке побуне спомљен је не штедећи крз хапшењем побуњеничког генерала. Генерал командант трупа и командант ваздухопловства, који су у почетку били заробљени од побуњеника, ослобођени су и поново су примили команду. Један командант преузео је врховну команду операција и прогласио опсадно стање. Трупе извршавају наређења. Један покушај искрцавања на атлантској обали Марока одбијен је код Казабланке. Америчке снаге искрцале су се у два мјеста јужно од Казабланке. Лука и аеродром Казабланка изврнути су ваздушним нападом.

У Алжиру је ситуација аналогна, будући да су тамо одбијени напади на главне градове Алжир и Оран. Искрцавања су извршена у вишим мјестима источно и западно од Орана као и источно и западно од Алжира. У Алжиру је спомљен један покушај продора у град, чији је циљ био заплосејте палате адмиралитета; против томе су ухаћени заробљеници. Против исте палате извршен је ваздушни напад са мале висине. Оборен је један од бомбардера. У Орану одбијен је напад са поставанем двоју кољета. Како у Орану тако и у Алжиру дошло је до противнапада француских снага против једне зоне искрцавања. Адмирал Дарлан налази се у Алжиру и руководи операцијама. Генерал Вејган кренуо је у Виши на конференцију са маршлом Петеном и Лавалом. Између Алжира, Туниса, Боне, Орана и Константинје одржавају се редовне везе.

Ситуација на источном фронту и осовински константински изостјеси

ДНБ сазнаје са руског фронта да су њемачке и румунске трупе источно од Алагуира напредовале још даље у правцу војне цесте. На централном и сјеверном сектору разориле су њемачке јуришне трупе више истакнутих положаја, ухвативши извјесни број заробљеника. Такође и у волховској зони извојевали су Њемци нове локалне успјехе.

На сјеверу од Туапсеа њемачка пјешадија врши напад на непријатељске позиције сјемштене у брдовитим предјелима. Постигнути су веома важни брдски положаји.

Њемачко ваздухопловство је нападо непријатељске шанцеве и утврде. Нанесена су тешка разорњавањем лумичким постројењима Туапсеа. Према до сада примљеним вјештама разорена су током борби 6, 7 и 8 новембра 98 со-вјетских авиона.

На сектору Терека су њемачке ју-

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 9 НОВЕМБРА 1942-XXI

Фиреров Главни стан јавља:

На сектору Туапсеа су њемачке и румунске трупе у локалним нападине потерале непријатеља са својих положаја. Током огорчених борби окољена је и разорена једна група непријатељских снага. Источно од Алагуира освојиле су њемачке нападачке трупе послје одбране од јаких непријатељских противнапада нове терене. На фронту доњег Дона су њемачке и румунске ваздухопловне снаге наставиле нападе против локалних положаја и склоности трупа. Италијанске трупе су спрјечиле један покушај прелаза преко ријеке. На централним секторима фронта испрекидано су совјетске железничке пруге којим је вршено снабдијевање. Током напада на повлибду за снабдијевања Ленинграда потопило је ваздухопловство на Ладомском језеру 3 бројача.

Њемачки обрушивачи су у зони Марса Матруха уништили многобројна британска борна кола и разорили непријатељске колоне моторних возила. Један њемачки одред, који је био привремено изолован, задао је у тродневним борбама тешке губитке непријатељу заробивши велику количину моторних кола, након чега се спојио са главнином снага.

Формације њемачких и италијанских борбених авиона нападале су дану и ноћу англоамеричке поморске јединице и транспорте трупа сјеверно од Алжира. Према до сада приспјелим информацијама погодиле су бомбе великог калибра шест јединица ратне морнарице и четира трговачка брода. Једна њемачка подморница погодила је у западном дијелу Средоземног Мора торпедом једну британску крстарицу.

ришне трупе заузеле неколико нових позиција.

У индустријском сектору Стаљинграда су јуришне јединице завршиле са одличним резултатима неколико операција. Бољшевицима је успјело да сторе од рушевина јаку одбрану ива које се бране тешким оружјем. Њемачке је успјело да заузму један такви положај послје тешких борби са руминским бомбанама и на нож. Формације Штукга унишtile су велику количину ратног материјала, што су Руси довели до западне обале Волге.

Главни стан Хонхведа јавља да је фронте седмичне на сектору источнога фронта којегат прже мађарске трупе дошло до интензивне офанзивне дјелатности. Током ових акција разорено је 80 утврда, ухаћени су многобројни заробљеници и огромни плен. У ваздушним двобојима оборено је 5 непријатељских авиона. Друга 3 срушила је противавионска артиљерија. Над Доном су мађарске јуришне формације у извиђачким нападине на другу страну ријеке извршиле изненадно искрцавање са чамаца на супротној обали и напале совјетске положаје, разоривши 35 утврда и уништивши више нове посаде. Сви бољшевички напади изведени на мађарском сектору фронта биједно су пропали.

Фински билтен јавља да је на копненим фронтима било извјесне активности извиђачких патрола, нарочито на Карелиској и Ауноској прелаци и близу Стаљиновог канала. Финске трупе распршиле су све извиђачке одреде и мале непријатељске формације које су се покушавале приближити финским положајима. Финске ваздухопловне снаге бомбардовале су железничку пругу и конвоје у непријатељској поватини, те оборили, у ваздушним двобојима, 4 непријатељска авиона, не претрививши губитке. Ноћас су изоловани непријатељски авиони бачили 3 бомбе на једно мјесто у Финском заливу, извазавши само врло незнатну штету.

Ваздушни напад на Бенову

Британски авиони извршили су 7 ов. мј. ваздушни напад на Бенову. Нарочито су погубене централне и источне четврти града, у којима је задана осјетљива штета. До сада је утврђено да је грађанство имало 20 мртвих и 50 рањених. Становништво се држало врло дисциплиновано. Два непријатељ-

ска авиона оборена су у пламену, што и енглески радио приваје.

8. о. м. поново су се повратили непријатељски авиони напад Бенова и бомбардовањем нанјели извјесну штету у становним зградама. Било је жртава. Исти авиони бачили су неколико бомби на периферију Милана, али без икакве штете и жртава. Тако исто окољени Савоне и Каљара.

Египатски фронт

Током последњих дана водиле су се огорчене борбе на египатском фронту.

Њемачке и италијанске околплене формације напале су 5. о. м. у жестоцим борбама непријатељске околплене формације у предјелу између Фуке и Марса Матруха. Прелазе било је борба у току са несмањеном жестином против непрестаног непријатељског притиска. Дан доцније борба је настављена у предјелу источно од Марса Матруха. Противнапад осовинских елемената задало су губитке непријатељских околплених колона а током 7 новембра знатне околплене непријатељске снаге су вршиле је притисак у зони Марса Матруха, где се дуго и жестоко борило. Осовинско ваздухопловство је интервенисало у бици нападајући у вишеструким акцијама противничке моторизоване колоне и пруге снабдијевања.

Борба се још увијек наставља са несмањеном жестином. Војници Осовине боре се пожртвовано и одлучу против надмоћних непријатељских напада, којима се супростављају завајући тешких и крвавих губитака људству и материјалу.

КРАТКЕ ВЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— У Верну и другим мјестима западне Швајцарске објављена је нешто послје дана западна узбуна. На разним тачкама ступила је у дејство швајцарска противна-онска одбра.

— Снаге царске морнарице потопиле су краја јула до краја октобра 21 авионистичку подморницу. У исто вриеме потопиле су 34 непријатељска трисертна брода укључујући 252 400 тона.

— Снагање се на Отисе да је јављено да је извјесни комуниста да је до сада потопљено у заливу Сан Лино 19 авионистичких америчких бродова.

— Између Њемачке и Румуна је склопљен је уговор о сарадњи на културно пову-